

Remissvar

Datum
2026-05-04

Ert diarienummer
Klicka eller tryck
här för att ange text.

Remissinstans

Djurskyddet Sverige

Svarsformulär till REMISS – Dnr: 5.2.16-14344/2025

Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:20) om grishållning

För att underlätta vårt remissarbete är vi tacksamma om ni lämnar era synpunkter i detta svarsformulär. Skicka svarsformuläret via e-post till jordbruksverket@jordbruksverket.se.

Läs gärna igenom ”Tips till dig som skriver remissvar till Jordbruksverket” som finns på sista sidan i detta svarsformulär.

Föreskrifter och allmänna råd som remitteras

Kapitel	Paragraf	Avseende	Åtgärd
1	4	Undantag	Ändrad
1	6	Definition av begrepp	Ändrad
1	7	Ömsesidigt erkännande	Ny
4	4 (andra stycket)	Strö i grisningsboxar	Ny
	Allmänna råd till 4 kap. 4 § första stycket	Strö i grisningsboxar	Ändrad
	Allmänna råd till 4 kap. 5 §	Utgödslingssystem	Tas bort
4	10 (tredje stycket)	Vacuumutgödsling i grisningsavdelningar	Ny
5	2	Stallavdelningar för slaktgrisar	Ändrad
5	5	Smågrisgömma för smågrisar	Ändrad
5	5 a	Liggplats för smågrisar	Ändrad
5	5 b	Klämskydd för smågrisar	Ny
5	5 c	Mått för suggans rörelsefrihet	Ny
5	5 d	Storleken på suggans liggplats i grisningsbox	Ny
5	6	Utrymme grupphållna digivande sugga (tabell 3)	Redaktionell
5	14	Utformning av liggtytor i grisningsbox	Ändrad
		Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	

Sammanfattning, allmänna synpunkter och kommentarer

Kommentar:

Djurskyddet Sverige tackar för möjligheten till samråd och att få svara på remissen.

Vi ser positivt på Jordbruksverkets ambition att se över föreskrifterna mot bakgrund av djurskyddslagens tydligare krav på naturligt beteende och att förebygga beteendestörningar. Vi menar däremot att resterande delar av grisföreskriften skulle behöva gås igenom utifrån samma bakgrund, till exempel de delar som gäller slaktgrisar.

Vi menar också att man endast tagit hänsyn till delar av grisarnas beteendebest. Ett exempel är bobyggnadsbeteendet, som inte endast kräver tillgång till material, utan även en mycket större plats än det som föreslagits. Vi ser heller inte att det är möjligt för en gris att utöva naturligt beteende i den miljö konventionella grisar hålls i idag utan menar att grisarna till exempel behöver större plats, mer sysselsättning och tillgång till utevistelse för att leva upp till djurskyddslagen.

Djurskyddet Sverige ser med oro på strävan efter en lägre detaljeringsgrad och ett mer målstyrt regelverk. Forskning visar att djurhållarna ibland efterfrågar en mer flexibel lagstiftning men samtidigt framhåller att de vill ha tydliga regler som är lätta att förstå. En lägre detaljeringsgrad och högre målstyrning gör att djurhållarna då blir tvungna att hålla sig uppdaterade kring djurvälståndsforskning och vägledande domslut i större omfattning. När hästföreskrifterna reviderades senast hade flera representanter från hästnäringen efterfrågat funktionskrav, men avstyrkte dem när förslaget gick ut på remiss då man insåg att dessa kunde leda till för stora skillnader mellan enskilda djurskyddsinspektörers bedömningar. En konsekvens av en målstyrd lagstiftning är att andelen ärenden som ska avgöras av förvaltningsdomstolarna kan komma att öka. Det är inte önskvärt att bedömningar om djurskyddsbrister ska avgöras i domstol. Om detta blir fallet får domstolarna ökad arbetsbörda och det kommer även att krävas högre kunskap om djurvälstånd hos jurister och nämndemän i domstolarna. Arbetsbördan lär även öka för kontrollmyndigheten och för djurhållarna, då bevisbördan läggs på båda dessa.

Vad gäller grisföreskrifterna så är det just de mindre detaljerade reglerna som inte efterlevs i högre grad, till exempel de gällande strö och renhet. Vi ser därmed inte att branschen är mogen för funktionskrav och lägre detaljeringsgrad.

Detaljerade synpunkter och kommentarer

1 kap. 4 §, Undantag

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
4 § Om det finns särskilda skäl kan Jordbruksverket medge undantag från bestämmelserna i denna författning under förutsättning att det inte strider mot någon bindande EU-rättsakt, djurskyddslagen (2018:1192) eller djurskyddsförordningen (2019:66).	4 § Om det finns särskilda skäl kan Jordbruksverket medge undantag från bestämmelserna i 2 kap. 8 §, 3 kap. 3, 6, 7 §§, 4 kap. 1 § andra stycket, 4, 9, 10, 17, 18 §§, 5 kap. 2, 3, 5, 5 a, 5 c, 6 – 11, 14 och 16 §§ samt 6 kap. 3 §.

Tillstyrker

Tillstyrker delvis

Avstyrker

Kommentar:

Många av de paragrafer som det föreslås kunna ge undantag för är absolut nödvändiga för ett acceptabelt djurskydd, smittskydd och möjligheten till naturligt beteende. Exempel på sådana bestämmelser är att leva i par eller grupp, ha fri tillgång till dricksvatten, gränsvärden för buller, tillgång till strömedel, smågrisgömma och utrymmeskrav. Även om sökta och beviljade undantag är få, så uppfylls inte djurskyddslagens krav att främja välfärd och naturligt beteende samt motverka beteendestörningar om de skulle ges. Det finns redan möjlighet att veterinärer kan medge undantag av veterinärmedicinska skäl, vilket vi menar räcker.

1 kap. 6 §, Definitioner

Begrepp	Nuvarande betydelse	Föreslagen betydelse
<i>Konventionell uppfödning i grisningsbox</i>	Suggan hålls lösgående tillsammans med smågrisarna i en box. Smågrisarna har tillgång till avskilt ligg- och utfodringsutrymme som är skyddat mot drag och som oftast är uppvärningsbart.	<i>(Tas bort)</i>
<i>Liggarea</i>	Avser boxareor som är godkända som liggytor. Anordningar för utfodring som inkräktar på liggarean inräknas inte i denna såvida inte annat framgår av denna författning.	Liggplatsens area. Anordningar för utfodring som inkräktar på liggplatsen inräknas inte i denna såvida inte annat framgår av denna författning.
<i>Liggplats</i>	-	Plats som är avsedd att grisarna ska ligga på.
<i>Liggyta</i>	-	Liggplatsens underlag.
<i>Smågrisgömma</i>	-	Ett utrymme med liggplats för smågrisar som suggan inte har tillgång till.

 Tillstyrker Tillstyrker delvis Avstyrker

Kommentar:

Vi ser positivt på att liggplats, liggyta och smågrisgömma definieras, men tror ändå att det behövs en definition av grisionsbox. Det bör även övervägas att lägga till en definition av smågris.

1 kap. 7 §, Ömsesidigt erkännande

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
-	<p>7 § Av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/515 av den 19 mars 2019 om ömsesidigt erkännande av varor som är lagligen saluförda i en annan medlemsstat och om upphävande av förordning (EG) nr 764/2008 följer att bestämmelserna i dessa föreskrifter inte gäller för varor som</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. antingen är lagligen tillverkade eller saluförda i en annan medlemsstat inom EU eller i Turkiet, eller 2. är lagligen tillverkade i ett EFTA-land som har undertecknat EES-avtalet. <p>Bestämmelserna i dessa föreskrifter ska däremot gälla i de fall en behörig myndighet i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/515 kan visa att varan i fråga inte uppnår en skyddsnivå som är likvärdig med den som eftersträvas genom dessa föreskrifter.</p>

Tillstyrker   Tillstyrker delvis   Avstyrker

Kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

4 kap. 4 § och allmänna råd till 4 kap. 4 § första stycket, Strömedel till grisar

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<p>4 § Strömedel till grisar ska ha sådana egenskaper samt ges i sådan mängd att grisarnas sysselsättningsbehov och komfortbehov tillgodoses.</p>	<p>4 § Strömedel till grisar ska ha sådana egenskaper samt ges i sådan mängd att grisarnas sysselsättningsbehov och komfortbehov tillgodoses.</p> <p>I grisningsboxar ska liggplatsen under smågrisarnas första levnadsdagar vara försedda med strömedel som ger ett skyddande underlag för suggan och smågrisarna.</p>
<p>Allmänna råd till 4 kap. 4 §</p> <p>Strömedel till grisar bör innehålla material som grisarna kan böka i, undersöka och tugga. Vid uppfödning i konventionell grisningsbox bör strömedlet också ge ett skyddande liggunderlag för suggan och smågrisarna under smågrisarnas första levnadsvecka.</p>	<p>Allmänna råd till 4 kap. 4 § första stycket</p> <p>Strömedel till grisar bör innehålla material som grisarna kan böka i, undersöka och tugga.</p>

 Tillstyrker Tillstyrker delvis Avstyrker

Kommentar:

Vi ser positivt på att delar av det allmänna rådet föreslås bli ett krav. Däremot menar vi att hela det allmänna rådet självklart behöver flyttas till 4 §. Att grisarna får möjlighet att böka, undersöka och tugga är absolut grundläggande naturliga beteendebestånd för grisar och det är också välkänt att det förebygger onaturliga beteenden, såsom svansbitning. Därav är detta ett måste för att uppfylla djurskyddslagstiftningen. Det kan dock vara möjligt att föreskrifterna behöver skilja på strömedel som är till för att ge djuren ett bra underlag och material som är till för andra beteendebestånd (såsom att böka, bygga bo, undersöka och tugga).

Vi menar också att det är en stor skillnad på ”smågrisarnas första levnadsvecka” och ”första levnadsdagar”. Det senare är för ospecifikt och skulle kunna innebära att de får tillgång till ett skyddande underlag de två första dagarna. I första hand menar vi att både smågrisar och sugga alltid ska ha tillgång till ett strömedel som ger ett skyddande underlag. I andra hand bör det specificeras och motsvara minst den första levnadsveckan.

Gällande strömedel så bör även paragrafen som gäller material för bobyggnad specificeras ytterligare. Enligt svensk forskning så är det lämpligt med så kallad strategisk halmning och ett tillskott på 10-15

kg halm innan födsel. Resultaten är så pass tydliga att vi menar att det bör kunna införas en regel om att minst 15 kg halm bör ges innan grisning.

Allmänna råd till 4 kap. 5 §, Utgödslingssystem

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
Allmänna råd till 4 kap. 5 § Utgödslingssystem i stallavdelningar med konventionella grisionsboxar bör vara avpassat för hantering av stora strömmängder.	Tas bort

Tillstyrker   Tillstyrker delvis   Avstyrker

Kommentar:

Vi är positiva till att vakumutgödslingssystem inte längre tillåts i stallavdelningar med digivande suggor. Vi menar däremot att det allmänna rådet fortfarande behöver vara kvar i förebyggande syfte. En av anledningarna till de föreslagna författningsändringarna uppges vara att främja utveckling och innovation. Vi menar att vid eventuell utveckling av gödselsystemen ska vara tydliggjort att de måste kunna hantera stora strömmängder. Då vi anser att även slaktgrisarna behöver få tillgång till mer strömedel för att få ett acceptabelt utlopp för sina beteendebeständigheter så bör detta införas även i slaktgrisstallar.

4 kap. 10 § (tredje stycket), Vakuumutgödsling

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<p>10 § Vid vakuumutgödsling ska gödselledningarnas diameter minst vara 300 mm. Systemet ska i övrigt utformas och skötas så att luft förhindras att strömma in i stallet via utgödslingssystemet.</p>	<p>10 § Vid vakuumutgödsling ska gödselledningarnas diameter minst vara 300 mm. Systemet ska i övrigt utformas och skötas så att luft förhindras att strömma in i stallet via utgödslingssystemet.</p>
<p>Utgödsling ska ske med högst 14 dagars intervall.</p>	<p>Utgödsling ska ske med högst 14 dagars intervall.</p>
	<p>Vakuumutgödsling får inte användas i stallavdelningar för digivande suggor.</p>

Tillstyrker

Tillstyrker delvis

Avstyrker

Kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

5 kap. 2 §, Stallavdelningar för slaktgrisar

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<p>2 § I stallar för slaktgrisar med kontinuerlig uppfödning får en stallavdelning hålla högst 200 slaktgrisar. I stallar för slaktgrisar med omgångsuppfödning och rekrytering från mer än en besättning får högst 400 slaktgrisar hållas i samma stallavdelning. I stallar för slaktgrisar med omgångsuppfödning där rekrytering av slaktgrisar sker från mer än en besättning men högst tre besättningar får dock upp till 600 grisar hållas i samma stallavdelning under förutsättning att samtliga punkter nedan är uppfyllda.</p>	<p>2 § Vid kontinuerlig uppfödning av slaktgrisar får högst 200 slaktgrisar hållas i en stallavdelning.</p>
<p>1. Besättningen är ansluten till en frivillig organiserad hälsokontroll med plan och riktlinjer som godkänts av Jordbruksverket.</p>	<p>Vid omgångsuppfödning och rekrytering från mer än en besättning får högst 400 slaktgrisar hållas i en stallavdelning.</p>
<p>2. Besättningen är ansluten till det frivilliga biosäkerhetsprogrammet ”Smittsäkrad besättning gris” och är ansluten till nivå ”Spets” enligt programmets plan och riktlinjer.</p>	<p>Vid omgångsuppfödning och rekrytering från mer än en besättning men högst tre besättningar får högst 600 grisar hållas i samma stallavdelning under förutsättning att samtliga villkor nedan är uppfyllda.</p>
<p>3. Stallavdelningen är rengjord, desinficerad samt därefter tom på djur i minst 5 dygn innan insättning av en ny djuromgång påbörjas.</p>	<p>1. Besättningen är ansluten till en frivillig organiserad hälsokontroll med plan och riktlinjer som godkänts av Jordbruksverket.</p>
<p>4. Insättning av en djuromgång sker inom en tidsperiod på 5 dygn.</p>	<p>2. Besättningen är ansluten till det frivilliga biosäkerhetsprogrammet ”Smittsäkrad besättning gris” och är ansluten till nivå ”Spets” enligt programmets plan och riktlinjer.</p>
<p>En stallavdelning med omgångsuppfödning av växande grisar ska vara utformad så att djuren kan tas till och från stallavdelningen utan att behöva passera via en annan stallavdelning.</p>	<p>3. Stallavdelningen är rengjord, desinficerad samt därefter tom på djur i minst 5 dygn innan insättning av en ny djuromgång påbörjas.</p>
	<p>4. Insättning av en djuromgång sker inom en tidsperiod på 5 dygn.</p>
	<p>5. I det fall stallet består av flera stallavdelningar för slaktgrisar har de grisar som hålls i hela stallet rekryterats från högst sex besättningar.</p>
	<p>En stallavdelning med omgångsuppfödning av växande grisar ska vara utformad så att djuren kan tas till och från stallavdelningen utan att behöva passera via en annan stallavdelning.</p>

Tillstyrker   Tillstyrker delvis   Avstyrker

Kommentar:

I konsekvensutredningen uppges att ju fler besättningar man rekryterar grisar från, desto större blir smittriskerna och riskerna att djuren påverkas negativt. Vi menar att en sådan potentiell utveckling inte är acceptabel och avstyrker därmed förslaget.

5 kap. 5 och 5 a §§, Utrymme för smågrisarna

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<p>5 § Vid konventionell uppfödning i grisningsbox ska smågrisar under den första levnads månaden ha en liggplats som är avskild från suggan.</p>	<p>5 § Vid uppfödning i grisningsbox för en sugga ska smågrisarna under deras två första levnadsveckor ha tillgång till en smågrisgömma med en liggarea som är minst 0,08 m² per smågris. Under denna period ska smågrisgömman vara försedd med tak och installation för tillskottsvärme samt i övrigt vara utformad så att smågrisarnas liggplats är så dragfri som möjligt.</p>
-	<p>5 a § Vid uppfödning i grisningsbox för en sugga ska smågrisarna senast från och med deras tredje levnadsvecka ha tillgång till en liggplats där de kan ligga tillsammans. Liggarean ska vara minst 0,13 m² per smågris.</p>

Tillstyrker

Tillstyrker delvis

Avstyrker

Kommentar:

Vi är positiva till förändringen att smågrisgömmans utformning preciseras och är eniga med Jordbruksverket att det inte är ett alternativ att inte ha måttangivelser då det är tydligt idag att funktionskrav inte är tillförlitligt, då gömman ofta är för liten. Vi är också eniga i att det måste vara specificerat att gömman ska ha tak och installation för tillskottsvärme då nuvarande krav inte visat sig vara tillräckliga.

Däremot skulle vi gärna se att Jordbruksverket ser över storlekskraven för smågrisarna igen så att de är tillräckliga. Enligt Backeman Hannius mfl (2024) behöver en kull på 15 smågrisar 0,9-2,2 kvm (beroende på temperatur och hur de ligger), vilket är mer än föreslagna minimimått.

5 kap. 5 b §, Klämskydd för smågrisar

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
-	5 b § Vid uppfödning i grisningsbox för en sugga ska boxen vara utformad så att smågrisarna skyddas från att skadas av suggan, till exempel genom en stång som löper runt boxens insida nära golvet.

 Tillstyrker Tillstyrker delvis Avstyrker

Kommentar:

Vi tillstyrker förslaget, men vill också påpeka att genom att istället ge grisarna ännu större utrymmen samt att se till så att det är lägre ljudnivå i stallarna, tillsammans med fokus på modersegenskaper i avelsarbetet, så skulle risken att suggorna lägger sig på smågrisarna bli ännu lägre. Dessutom skulle djurskyddslagens krav på att främja naturligt beteende tillfredsställas bättre, vilket inte görs idag.

Vi menar också att möjligheten till skyddsgrindar behöver ses över. Då dessa inte ska användas regelmässigt bör dessa inte vara tillåtna i varje grisningsbox vid nybyggnationer, utan möjligen endast finnas i mindre utsträckning för akuta behov.

5 kap. 5 c §, Mått för suggans rörelsefrihet

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
-	5 c § Vid uppfödning i grisningsbox för en sugga ska en sugga, från golvet och upp till suggans mankhöjd, kunna röra sig fritt utan hinder inom ett område med en diameter av minst 1,8 m.

Tillstyrker   Tillstyrker delvis   Avstyrker

Kommentar:

Djurskyddet Sverige avstyrker förslaget som innebär att kraven som reglerar boxytans totala storlek tas bort. Däremot tillstyrker vi att det införs ett krav som reglerar suggans rörelsefrihet, men menar att diametern måste vara större.

I konsekvensutredningen poängteras att rörelse inverkar positivt på suggans möjlighet att utföra bobyggnadsbeteende. Vi ställer oss tveksamma till att en diameter på 1,8 meter kan anses främja rörelse och bobyggnadsbeteendet då detta innebär en helt annan typ av rörelse än att kunna vända sig.

Vi ställer oss också mycket tveksamma till om 1,8 meter räcker. I en relativt ny svensk studie (Backeman Hannius mfl. 2024, Sow dimensions and loose-housed farrowing pensizes on commercial piglet-producing farms in Sweden) var suggornas kroppslängd mellan 129 och 238 cm, med ett medelvärde på 191,3 cm. Enligt denna studie så bör boxens diameter matcha sugglängden för att hon fritt ska kunna vända sig om. Detta innebär att en diameter på 1,8 meter inte ens uppfyller kraven för medelsuggan och än mindre för de större suggorna. Även om kravet är en diameter på minst 1,8 meter, så riskerar detta att bli vägledande och vi ser också en risk att man väljer att slå ut suggor för tidigt då de växer med varje dräktighet fram till ungefär den sjätte.

Vi menar också att förslag att ta bort de detaljerade utrymmeskraven är ännu mer oroväckande när vi ser till hur funktionskrav har fungerat gällande smågrishörnan och tillgång till strö. I både konsekvensutredningen och tidigare studier poängteras att det är mycket stor variation i smågrishörnans utformning och att det finns stora brister. Vi har därmed svårt att se varför funktionskrav skulle fungera väl för suggans utrymme, när det inte gjort så för smågrisarna. I studien av Backeman Hannius påpekas en mycket stor variation i suggans utrymme (både längd, bredd och totalarea) och att detta riskerar att suggan är för stor för boxen.

Vi vill också påpeka att enligt EFSA så behöver boxen vara minst 47 kvm för att suggan inte ska begränsas i sitt rörelsebehov.

5 kap. 5 d och 14 §§, Storleken på saggans liggplats i grinningsbox, utformning av liggtyr i grinningsbox

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
-	<p>5 d § Vid uppfödning i grinningsbox för en sagg ska saggans liggplats vara utformad så att saggan ryms med hela sin kropp på liggplatsen när hon ligger på sidan. Liggplatsen ska därutöver vara utformad så att även smågrisarna ryms på den när de diar saggan.</p>
<p>14 § Minst tre fjärdedelar av föreskriven liggarea i en ströad liggbox för digivande sagg ska bestå av ett golv som inte är dränerande golv. Denna del av liggarean ska vara en sammanhängande rektangulär yta som spänner över hela boxbredden. Övrig del av den föreskrivna liggarean får bestå av dränerande golv med en största spaltöppning på 11 mm och med en minsta stavbredd på 11 mm. Om det dränerande golvet är av betong ska stavbredden dock vara minst 80 mm.</p>	<p>14 § Grisarnas liggplats får inte bestå av dränerande golv på sådana liggplatser som avses i 5, 5 a, 5 d och 6 §§.</p>

Tillstyrker

Tillstyrker delvis

Avstyrker

Kommentar:

Vi är positiva till den förbättring som denna förändring innebär, men som vi tidigare uttryckt så är inte heller detta tillräckligt med yta för att kunna utöva naturliga beteenden och därmed inte i linje med djurskyddslagens krav.

5 kap. 6 §, Utrymme grupphållna digivande sugga (tabell 3)

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
Digivande sugga	Digivande sugga inklusive smågrisar, >1 sugga / grupp

---

Tillstyrker   Tillstyrker delvis   Avstyrker

Kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Föreslagen lydelse

---

1. Dessa föreskrifter träder i kraft den 21 november 2026. De allmänna råden ska börja gälla samma dag.
  2. Äldre föreskrifter får fortsatt tillämpas till och med den 31 december 2049 för grisningsboxar som vid ikraftträdandet antingen var i bruk eller som godkänts av länsstyrelsen vid en förprovning enligt 6 kap. 3 § djurskyddsförordningen (2019:66). Detta gäller dock inte:
    - a) 1 kap. 4 §,
    - b) 4 kap. 4 § andra stycket efter den 30 april 2027,
    - c) 5 kap. 5 § avseende kraven på tak och tillskottsvärme i smågrisgömmen efter den 31 december 2028,
    - d) 5 kap. 5 b § efter den 31 december 2028, och
    - e) vid förprovningsskyldig åtgärd i grisningsboxen.
  3. Vid tillämpning av 5 kap. 14 § i de äldre föreskrifterna enligt punkt 2 gäller inte kravet om att den del av liggarean som inte är dränerade golv ska vara en sammanhängande rektangulär yta som spänner över hela boxbredden.
-

Tillstyrker   Tillstyrker delvis   Avstyrker

Kommentar:

Vi förstår att en övergångstid är nödvändig, men menar att den föreslagna är för lång. Vi kan heller inte se att det motiveras varför övergångstiden måste vara 23 år lång.

Tips till dig som skriver remissvar till Jordbruksverket

Börja gärna med en sammanfattning

När vi behandlar remissvar är det en stor fördel om de innehåller en inledande sammanfattning. Det underlättar vårt arbete när vi sammanställer alla remissvar. Men även remissinstanserna har ofta glädje av att skriva en sammanfattning. Den blir ett kvitto på att någon väsentlig punkt i svaret inte går förlorad. Tänk på att sammanfattningen bör vara kortfattad för att fylla sitt syfte.

Det ska vara lätt att hitta synpunkter på olika delar av remissen

För att det ska vara lätt att hitta och bli tydligt vilka ställningstagandena som lämnas för respektive paragraf i förslaget och skälen för dessa har vi valt att skicka ut detta svarsformulär som vi hoppas att samtliga remissinstanser använder. Det underlättar också vårt arbete med att analysera och sammanställa remissvaren.

Undvik onödig textmassa

Skriv kort. Den sammanlagda textmängden i en remiss kan bli avsevärd och vinsterna för läsaren blir stora om svaren är korta. Man ska inte heller bortse från att en kort och kärnfullt formulerad åsikt uppmärksammas mer än om budskapet framförs i en ordrik och mindre koncentrerad form.

Undvik därför t.ex. att återge det remitterade förslaget som en inledning till de egna synpunkterna. Ett sådant återgivande kan dessutom göra det svårt att hitta remissinstansens egna ställningstaganden och skälen för dessa. Undvik också att till varje egen synpunkt skriva in vem det är som lämnar synpunkten.

Språket ska vara klart och lättbegripligt

Undvik ett alltför fackbetonat uttryckssätt. Remissvaret måste kunna läsas inte bara av den som tar emot svaret utan också av journalister och andra som vill ta del av remissvaren.

Gör ställningstagandet tydligt

Ibland kan det vara svårt att avgöra om en remissinstans instämmer i eller motsätter sig ett förslag. Formulera därför ställningstagandet klart och tydligt samt markera i kryssrutorna i svarsformuläret. Den som är tveksam bör klart säga detta och inte låta tveksamheten komma till uttryck genom svårtolkade formuleringar. I sådant fall bör någon kryssruta inte markeras.

Skriv rakt på sak och konkret

Det är bra om läsaren slipper försöka översätta vaga och abstrakta uttryckssätt. Menar man att ”mer kontrollpersonal behövs”, bör man skriva det och inte att ”det föreligger ett avsevärt behov av en förstärkning av den personella resursmängden”.

Undvik fackuttryck (utöver dem som använts i remissen) om man inte förklarar dem.

Undvik mer eller mindre privata förkortningar. Ett ”bl.a.” förstås av var och en, men att exempelvis ”p.s.s.s.” ska uttolkas ”på samma sätt som” är en kunskap som är fördold för de flesta.